

ISTRAŽIVANJA NA POLJU LUŽIČKOSRPSKE ISTORIJE

Jan Šolta

Izrada »Istorije Lužičkih Srba«, koja je izišla istovremeno na nemačkom¹ i lsrpskom jeziku,² bila je u središtu istraživanja proteklih deset godina. Delo u četiri toma³ odražava naučni napredak i stanje istraživanja, istovremeno je izraz kontinuirane nacionalne politike NDR.⁴ Bez svestranog napretka lsrpske nacionalne manjine izrada ove istorije bila bi nezamisliva. Ona na osnovu marksizma-lenjinizma prvi put daje svoj doprinos shvatanju celokupne prošlosti, sadašnjosti i perspektiva lsrpskog naroda. O razvoju koncepcije već je ranije dato obaveštenje.⁵ Osnovna izlaganja sastoje se u sledećem: kompleksan opis istorijskog razvoja na osnovu dijalektike sa gledišta nacionalnog i internacionalnog, objašnjenje ekonomskih i ideoloških komponenata, socijalna i politička kretanja, etničke i nacionalno-kulturne pojave kojih se promenljivo delovanje analizira. Kritički prigovori nekih inostranih slavista i istoričara, orijentisanih u jezičko-kulturnom smislu, koji bi mogli praktično skrenuti kompleksni pravac lsrpskih nacionalnih istraživanja, nemaju dokaza. S druge strane, kompleksno istraživanje zahteva dalje preciziranje zadataka istraživa-

¹ Geschichte der Sorben. Gesamtdarstellung. Bearbeitet durch ein Autorenkollektiv. Gesamtedaktion: J. Šolta/K. J. Schiller/M. Kasper/F. Mětšk, Bd. 1: J. Brankačk/F. Mětšk, Von den Anfängen bis 1789 (mit Beiträgen von I. Gardoš, J. Knebel, S. Musiat, A. Nawka, J. Raupp, H. Schuster-Šewc), Bautzen 1977; Bd. 2: J. Šolta/H. Zwahr, Von 1789 bis 1917 (mit Beiträgen von F. Förster, He. Faßke, F. Mětšk, S. Musiat), Bautzen 1974; Bd. 3: M. Kasper, Von 1917 bis 1945, Bautzen 1976; Bd. 4: K. J. Schiller/M. Thiemann, Von 1945 bis zur Gegenwart, Bautzen 1979.

² Stawizny Serbow, Zwj. 1: Wot spočatkow hač do lěta 1789; Budyšin 1977; Zwj. 2: Wot 1789 do 1917, Budyšin 1975; Zwj. 3: Wot 1917 do 1945, Budyšin 1976; Zwj. 4: Wot 1945 hač do přitomosće, Budyšin 1979.

³ Istovremeno s ovim izlazi u jednotomnom pregledu: J. Šolta, Abriß der sorbischen Geschichte, Bautzen 1976 (gornjolsrpski: Zarys serbskich stawiznow, Budyšin 1976; donjolsrpski: Přeglěd serbskich stawiznow, Budyšin 1976). Usp. o tom izdanju na njem. jeziku prikaz Branke Pribić u Časopisu za suvremenu povijest II/1978, 128—133.

⁴ B. Cyž, Die DDR und die Sorben. Eine Dokumentation zur marxistisch-leninistischen Nationalitätenpolitik, T. 1, Bautzen 1969, T. 2, Bautzen 1979.

⁵ J. Šolta, Forschungen zur sorbischen Geschichte, u: Historische Forschungen in der DDR 1960 bis 1970. Analysen und Berichte. Zum XIII. Internationalen Historiker-Kongreß in Moskau 1970, ZfG, 1970, Sonderbd.; isti, Vorwort zur Gesamtdarstellung, u: Geschichte der Sorben 1.

nja i veće usavršavanje metodoloških instrumenata. Zajedničko učešće narodnih masa lsrpske i nemačke nacionalnosti u produktivnom radu, u borbi protiv zajedničkog klasnog neprijatelja i na putu u socijalizam jasno je predstavljeno i istaknuto. Takva orijentacija prema ulozi narodnih masa omogućava da se još uspješnije suprotstavi nacionalističkim koncepcijama građanskog pisanja istorije u NSR, koja danas sve manje ponavlja tezu o »nepostojanju istorije L. Srba«, već jače napada nacionalnu politiku u NDR. Osnovna linija dela određena je pozicijama radničke klase. Ovo se odnosi kako na istraživanja značaja radnika u lsrpskoj istoriji i na uticaj revolucionarnog radničkog pokreta na nju, tako i na ocenu razvojnih procesa u ranim razdobljima, čime je u lsrpskom nacionalnom pokretu do 1945. pobeđen malograđansko-seljački način gledanja. Sem toga javljaju se i neke dalje studije.⁶

Lsrpska istorija uvršćena je u opsežan istorijski proces. Ovo se odrazilo na periodizaciju i ocenu važnijih prekretnica. I kod teorijskog savlađivanja nekih kompleksa pitanja ovo uvršćivanje pokazalo se u većoj povezanosti nego što je potrebno. Kao zaključak, što se tiče lsrpskih nacionalnih istraživanja, jeste da se i ubuduće treba čvrsto držati ove koncepcije u pogledu očuvanja proporcija nivoa sorabističkog za istraživanja. Nužno treba obuhvatiti perspektive istorijsko-uporednih istraživanja kao bitnu pretpostavku za dalje uzdizanje teorijskog rada — sve dok za to postoje osnove.

Monografski radovi obuhvataju značajnu oblast u istorijskoj nauci. Srazmerno kompleksnom karakteru lsrpskih istraživanja o nacionalnoj kulturi, prikazivanju opšte istorijske slike doprinose i filološka istraživanja ličnih imena, toponimika, istorija privrede i kulture, folklora kao i istraživanja istorije lokalnih radničkih pokreta.

U arheološkim istraživanjima najranije istorije uzeli su učešća pre svega Centralni institut za staru istoriju i arheologiju Akademije nauka NDR u Berlinu, Muzej za praistoriju i najraniju istoriju u Potsdamu i Zemaljski muzej za preistoriju u Dresdenu. Ovde se mogu navesti samo radovi od naročito značaja za lsrpsku istoriju.⁷ Takvi su: ocena iskopavanja u Tornowu,⁸

⁶ Isti, Wo marxistisko-leninistiskim předstajenju »Stawizny Serbow«, wosebje doby wot 1789 do 1917, u Lětopis, Jahresschrift des Instituts für sorbische Volksforschung, Reihe B. 1977, H. 1; isti, Zur Entwicklung des Geschichtsbildes im Zusammenhang mit der Gesamtdarstellung »Geschichte der Sorben«, Jahrb. Gesch. sozial. Länder Eur., 23, 1979, 1; M. Kasper, Neue Merkmale in der sorbischen nationalen Bewegung nach dem ersten Weltkrieg (1919—1932), Lětopis, B, 1976, H. 2; K. J. Schiller, Problemy marxistisko-leninistiskeho předstajenja »Stawiznow Serbow« wot 1945 hač do přitoinnosće, ib. 1978, H. 2; J. Šolta, Über die aktive Rolle der Volksmassen in der Geschichte der Sorben, u: Protokoll einer gemeinsamen propagandistischen Konferenz des Sekretariats des Bundesvorstandes der Domowina und des Instituts für sorbische Volksforschung, 28. 6. 1972 in Bautzen, 1972; J. Grósz/M. Kasper, Die entscheidende Rolle des sorbischen werktätigen Volkes in der Geschichte der Domowina, isto.

⁷ Zahvaljujem J. Knebelu za upućivanje na Odeljak rane istorije.

⁸ J. Herrmann, Die germanischen und slawischen Siedlungen und das mittelalterliche Dorf von Tornow, Kr. Calau, Berlin 1973.

iskopine u »Gradištu« kod Wiesenau⁹ i ona u Lubnjuvu¹⁰, kao i istraživanja istorije i kulture slovenskih plemena na Elbi i Sali¹¹ i razmatranja udela severozapadnih Slovena u istoriji nemačkog naroda.¹² Bogat pregled pruža priručnik »Sloveni u Nemačkoj« na čijoj obradi su učestvovala i lsrpska nacionalna istraživanja.¹³ Na kraju treba uputiti na značajne rezultate iz arheoloških izvora za najraniju istoriju.¹⁴

Suprotno opisivanju građanskih istoričara moglo se dokazati da su u okviru lsrpskih plemena postojali neki tragovi ranofeudalnog društvenog razvitka koji su, međutim, bili ometeni i zaustavljeni vojničkim porobljavanjem i kolonizacijom istoka koja je kasnije usledila. Dakako da je istorijska arheologija mogla odgovoriti na pitanja ranoistorijskog društvenog i kulturnog razvoja samo zajedno sa ostalim naučnim disciplinama. Tako su lingvistika¹⁵ i istraživanja porekla imena¹⁶ pomogli razjašnjavanju problematike starolužičkosrpskih naselja.

⁹ H. Geisler/R. Schulz, Burgwall und Siedlung »Grodisch« bei Wiesenau, Kr. Eisenhüttenstadt. Grabungen der Jahre 1971 und 1972, Ausgrabungen und Funde, 18, 1973, 3.

¹⁰ E. Kirsch, Ein neuentdeckter altslawischer Burgwall in Lübbenau, Kr. Calau, isto 1975, 3.

¹¹ W. Coblentz, Archäologische Slawenforschung in Sachsen. Zur archäologischen Frühgeschichtsforschung unserer Heimat. Dresden 1973; H. Brachmann, Slawische Stämme an Elbe und Saale. Zu ihrer Geschichte und Kultur im 6. bis 10. Jahrhundert — auf Grund archäologischer Quellen, Berlin 1978.

¹² J. Herrmann, Die Nordwestslawen und ihr Anteil an der Geschichte des deutschen Volkes, Berlin 1973.

¹³ Die Slawen in Deutschland. Geschichte und Kultur der slawischen Stämme westlich von Oder und Neiße vom 6. bis 12. Jahrhundert. Ein Handbuch, HRSg. J. Herrmann, Berlin 1970 (ovo delo sadrži i pregled lsrpske istorije do danas od J. Brankačk/F. Mětsk/J. Šoita/M. Kasper/K. J. Schiller), 2. pregledano izd. Berlin 1972; 3. nepromenjeno izd. Berlin 1974; J. Herrmann, Zwischen Hradčin und Vineta. Frühe Kulturen der Westslawen. Leipzig/Jena/Berlin 1971.

¹⁴ Corpus archäologischer Quellen zur Frühgeschichte auf dem Gebiet der Deutschen Demokratischen Republik (7.—12. Jahrhundert). Izd. J. Herrmann/P. Donat, 1. Lieferung: Bezirke Rostock (Westteil), Schwerin und Magdeburg, Berlin 1973; 2. Lieferung: Bezirke Rostock (Ostteil), Neubrandenburg, Frankfurt, Potsdam und Berlin, Berlin 1979.

¹⁵ H. Schuster-Šewc, Das altsorbische Dialektgebiet und seine sprachliche Stellung im Rahmen des Westslawischen, Lëtöpis, B, 1972, H. 2.

¹⁶ H. Walther, Namenkundliche Beiträge zur Siedlungsgeschichte des Saale- und Mittelbegebietes bis zum Ende des 9. Jahrhunderts, Berlin 1971; S. Körner, Die patronymischen Ortsnamen im Altsorbischen. Untersuchungen zur slawischen Namengeographie I, Berlin 1972; J. Meschgang, Die Ortsnamen der Oberlausitz, Bautzen 1973; E. Eichler/H. Walther, Ortsnamenbuch der Oberlausitz. Studien zur Toponymie der Kreise Bautzen, Bischofswerda, Görlitz, Hoyerswerda, Kamenz, Löbau, Niesky, Senftenberg, Weißwasser und Zittau, Bd. 1: Namenbuch, Berlin 1975; Bd. II: Namen- und Siedlungskunde, Berlin 1978; E. Eichler, Die Ortsnamen der Niederlausitz, Bautzen 1975; isti, Die Bedeutung Arnošt Mukas für die slawischen Onomastik und die Perspektiven der sorabistischen Onomastik in der DDR, Lëtöpis, A, 1975, H. 2.

S obzirom na oskudni registar izvora pri svem tom, pitanja doseljavanja u plemenske oblasti, etničkog srodstva plemena, etnogeneze i dr. nisu konačno rasvetljena. Za razliku od shvatanja koja proizilaze iz pretpostavke o heterogenim plemenima u vreme doseljavanja i lsrpske jezičko-kulturne integracije,¹⁷ autori »Istorije Lužičkih Srba« polaze od toga da su starolužičkosrpska naselja između reka Odre i Visle na istoku i Saale na zapadu činila u etničko-jezičkom pogledu relativno jedinstvo.¹⁸

Za medijevalistička istraživanja značajne su i ocene naučno-istorijskih radova Arnošta Muke,¹⁹ razmatranja o temeljima za istoriju naselja grada Zgorelca (Görlitz) i Lubija (Löbau)²⁰ kao i ispitivanje socijalnih razlika zanatlija u Budyšinu (Bautzen).²¹ Treba pokloniti pažnju i radovima o lsrpskoj polapskoslovenskoj muzičkoj kulturi, biografiji A. Molera.²²

U istraživanjima o razvoju pojedinih kompleksa zemljišnih poseda u poznijem feudalizmu obrađena su pitanja agrarnih odnosa kao i germanizatorska politika posredstvom crkve i škole.²³ Za ovaj vremenski period od važnosti

---

¹⁷ J. Herrmann, Die Lusizi im frühen Mittelalter. Ergebnisse und Fragen der Forschung zu Herkunft, Ökonomie und Gesellschaftsstruktur. Lëtopis, B, 1975, H. 1; upor. ist. u: Ethnogr.-Archäol. Z., 1978, H. 4.

¹⁸ J. Brankač, Betrachtungen über konzeptionelle Anlage und stoffliche Aufgliederung des mittelalterlichen Teiles von Bd. 1 der »Geschichte der Sorben«, Lëtopis, B, 1979, H. 2.

¹⁹ Isti, Aus der geschichtswissenschaftlichen Tätigkeit Arnošt Mukas, Lëtopis, A, 1975, H. 2.

²⁰ J. Huth, Siedlungsgeschichtliche Grundlagen und Voraussetzungen für die Stadtwerdung von Görlitz und Löbau, Lëtopis, B, 1971, H. 2; isti, Das Rentenregister der Landvogtei Bautzen von 1419, ib. 1977, H. 1.

²¹ P. Kunze, Zur sozialen Differenzierung der Handwerker Bautzens in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts, ib. 1970, H. 2; isti, Der Widerhall des Großen Deutschen Bauernkrieges in der Lausitz, Deutsche Lehrerzeitung, Beil.: Beiträge zur sozialistischen Bildung und Erziehung im deutsch-sorbischen Gebiet, 5. 7. 1974.

²² J. Raupp, Zur Problematik der elbslawisch-sorbischen Musikkultur, Lëtopis, C, 1972; H. — D. Krausch, Beiträge zur Lebensgeschichte von Albin Moler, Lëtopis, A, 1978, H. 2.

²³ J. Huth, Schmochtitz im Spätfeudalismus, Lëtopis, B, 1970, H. 1; F. Mětšk, Das Schmochtitzer Urbar von 1761, eine zweisprachige Quelle zur Geschichte des spätfeudalen Oberlausitzer Gutsdorfes, ib.; isti: Wo zahinje serbskeje rěče w knjejstwomaj Homšica a Šenkojce. Demografiski přinošk k stawiznam germanizacije wuchodneje Delnjeje Łužicy, ib. 1971, H. 2; isti, Vom Vergang des Sorbentums im Bereiche der ehemaligen niederlausitzischen Herrschaft Friedland und den Ursachen des Sprachwandels, Niederlausitzer Studien 4, 1970; isti, Bój poddanow Lutolskeho knjejstwa za wuchowanje serbskeje maćeršćiny wot kónca 17. do započatka 19. lětstotka, Lëtopis, A, 1970, H. 2; H. — J. Schreckenbach, Quellen zur Geschichte des bäuerlichen Klassenkampfes in der Niederlausitz, Niederlausitzer Studien 10, 1976.

je jedan rad o apsolutizmu i o građu u lsrpskoj jezičkoj oblasti,²⁴ te članci o kulturno-istorijskim temama.²⁵

Slučno ovome, opsežna uporedna istraživanja o problemima epohe prelaza iz feudalizma u kapitalizam i perioda oko početka ovog stoleća odnosila su se pre svega na duhovno-kulturni razvoj uzajamnih uticaja lsrpskog nacionalnog pokreta, na razvoj od 1815. u pruskom delu Lužice kao i na revoluciju od 1848; u nekim radovima posvećena je pažnja pitanjima agrarno-istorijskih odnosa. Biografske studije i objavljivanje izvora predstavljaju dalje uspehe istraživanja. Pa ipak, pitanja zamatske proizvodnje i industrijskog napretka, formiranje buržoazije i proletarijata, porast gradova u Lužici još nisu dovoljno proučeni. Što se tiče prelazne epohe od feudalizma u kapitalizam, značajna je naročito primena istorijsko-uporedne metode. Neka ispitivanja mogla su delimično uticati na obradu celokupnog prikaza a delimično je reč o daljim studijama koje su ona mogla podstaći.

U zbirkama izvora dokumentuju se²⁶ ideološka opravdanja germanizatorske politike za interese vladajuće klase a takođe i objavljeni dokumenti o položaju lužičkog stanovništva i o antifeudalnoj borbi na početku građanskog prevrata,²⁷ o toku i dejstvu građanske demokratske revolucije 1848/9.²⁸ Ovim materijalima potkrepiće se tvrđenja celokupnog izlaganja. Ovo se takođe odnosi na neke biografski usmerene radove kao što su: o budyšinskom prosvetiteljskom biskupu Loku,²⁹ o N. G. Leskeu,³⁰ J. Z. B. Šindlaru,³¹ J. P. Jor-

---

²⁴ F. Mětšk, *Absolutismus und Stadt zwischen dem letzten Drittel des 17. Jahrhunderts und etwa 1740 im Bereich des damaligen sorbischen Sprachgebiets*, *Létopis*, B, 1976, H. 1.

²⁵ Isti, *Gab es im Feudalzeitalter bei den Sorben eine bildende Kunst?* *Létopis*, C, 1972; J. Raupp, *Zur gesellschaftlichen und kulturhistorischen Situation am Ende des 18. Jahrhunderts in Wehles Heimat*, u: Heinrich Theodor Wehle, *Bautzen 1978*; E. H. Lemper, *Heinrich Theodor Wehle 1778—1805*; ib.; J. Miynk, *Serbske awtobiografije pózdnjofeudalneje doby, Nowa doba*, 30. 1. 1971, Předženak.

²⁶ F. Mětšk, *Ideologen der antisorbischen Sprachpolitik während der Periode des Übergangs vom Feudalismus zum Kapitalismus. Eine Quellensammlung*, Bautzen 1973.

²⁷ E. Hartstock/P. Kunze, *Die Lausitz zwischen Französischer Revolution und Befreiungskriegen 1789—1815. Eine Quellenauswahl*, Bautzen 1979.

²⁸ Isti, *Die bürgerlich-demokratische Revolution von 1848/9 in der Lausitz. Eine Quellenauswahl*, Bautzen 1977.

²⁹ R. Kilank, *Franz Georg Lock. Ein Beitrag zur katholischen Aufklärung in der Oberlausitz*, Phil. Diss. Berlin 1970.

³⁰ W. Andert/H. Prescher, *Nathanael Gottfried Leske (1751—1786). Zum 225. Geburtstag des ersten Erforschers der Naturkunde und Ökonomie der Oberlausitz und Theoretikers der Landwirtschaftswissenschaften*, *Sächs. Heimatbl.* 1977, H. 2.

³¹ P. Kunze, *Rozšěrjer serbskeho pismowstwa. Jan Zygmund Bjedrich Šyndlař — wuznamny serbski prócowar 18/19. lětstotka w Delnjej Lužicy*, *Rozhlad* 1975, H. 9.

danu³² i J. A. Smoleru.³³ Sto sedamdesetpeti godišnjica smrti J. G. Herdera bila je povod intenzivnih istraživanja koja su se dotakla i srpske istorije.³⁴ Za srpsku istoriju pre francuske revolucije treba pomenuti radove o srpskim prosvetiteljima³⁵ i o gornjolsrpskom Naučnom društvu.³⁶ Razvoju u pruskom delu Lužice posle 1815. posvećena su istraživanja o pruskoj politici prema L. Srbima.³⁷ Istraživanju na polju delovanja saksonske reformne politike na deo Gornje Lužice, koja je ostala pod Saksonijom,³⁸ i na dalji razvoj saksonske varijante politike prema L. Srbima takođe je posvećena pažnja.³⁹ U drugim radovima pod raznim uglovima analizirane su pretpostavke i formiranje ma-logradansko-seljačkog nacionalnog pokreta kod L. Srba.⁴⁰ Ova istraživanja,

³² J. Šolta, Studije k skutkowanju Jana Pétra Jordana w dobję předměrcá, ib. 1972, H. 8.

³³ J. Cyž, Jan Arnošt Smoler. Žiwjenje a skutkowanje serbskeho wótčinca, Budyšin 1975; isti, Něktore dokumenty Wrocławskoho akademiskeho Towarstwa za stawizny a rěč, u: Lětopis, A, 1973, H. 2; isti, Z korespondency Wrocławskoho akademiskeho Towarstwa za Łužiske stawizny a rěč, tamo 1974, H. 2.

³⁴ U. Lehmann, Herder and Slawen. Probleme des Geschichtsbildes und Geschichtsverständnisses aus historischer Perspektive, Jahrb. Gesch. social. Länder, Eur., 22, 1978, 1; isti, Měznik w stawiznach slowjansko-němskich zwiskow. K 175. posmjertninam Johann Gottfried Herdera u: Rozhlád, 1978, H. 12; G. Ziegengeist/H. Graßhoff/U. Lehmann, Herder und die slawischen Völker. Rezeption und Wirkungspotenz, u: Johann Gottfried Herder. Zur Herder-Rezeption, u: Ost- und Südosteuropa. Hrsg. G. Ziegengeist/H. Graßhoff/U. Lehmann, Berlin 1978; J. Šolta, Zum bürgerlich-demokratischen Geschichtsbild der Lausitzer Sorben im Zeitalter der Aufklärung, tamo.

³⁵ F. Mětšk, Serbscy rozswětlerjo pod wliwom wšoeuropskeho kulturneho wědomja do francoskeje rewolucije, u: Rozhlád, 1976, H. 12.

³⁶ W. Zeil, Zur Bedeutung der »Oberlausitzischen Gesellschaft der Wissenschaften« in Görlitz für die kulturell-geistige Entwicklung der Slawen und für die Geschichte der Slawistik, Studien zur Geschichte der russischen Literatur des 18. Jahrhunderts. Hrsg. H. Graßhoff/U. Lehmann/A. Lauch/R. Loew, Bd. IV. Berlin, 1970.

³⁷ P. Kunze, Die preußische Sorbenpolitik 1815 — 1847. Eine Studie zur Nationalitätenpolitik im Übergang vom Feudalismus zum Kapitalismus. Bautzen 1978; isti, Albert Božydar Bjatkař-Böttcher — ein mutiger Verteidiger des Sorbischen in der Niederlausitz während der 60er Jahre des 19. Jahrhunderts, u: Lětopis, B, 1972, H. 2; Isti, Auseinandersetzungen über die Errichtung von Stipendien für sorbische Studenten in der Niederlausitz, tamo, 1973, H. 1.

³⁸ G. Schmidt, Die Einschränkung der rechtlichen Sonderstellung der sächsischen Oberlausitz im 19. Jahrhundert, tamo 1977, H. 1; Isti, Die sächsischen Amtshauptmannschaften 1874—1945 und ihre Vorläufer, tamo 1973, H. 1.

³⁹ E. Hartstock, Die revolutionären Ereignisse von 1830 in der sächsischen Oberlausitz und die Auswirkungen der Reformpolitik auf die sorbische Bevölkerung, Beiträge zur Archivwissenschaft und Geschichtsforschung. Hrsg. R. Groß/M. Korbuch, Weimar 1977.

⁴⁰ E. Hartstock, Die sorbische nationale Bewegung in der sächsischen Oberlausitz 1830 — 1848/9, Bautzen 1977; Isti, Tzschirner — seine Bedeutung für die sächsische Oberlausitz, Lětopis, B, 1970, H. 2; R. Weber, Samuel Erdmann Tzschirner. Größe und Grenzen des Führers der Revolution 1848/9 in Sachsen, tamo;

s obzirom na period na koji se vesti odnose i na potrebu internacionalne kooperacije, a naročito što se tiče saradnje naučnika socijalističkih zemalja, koristila su istoriji i kulturi slovenskih i njima susednih naroda srednje i južne Evrope u episi prelaza iz feudalizma u kapitalizam. Teme na internacionalnim skupovima odnosile su se, između ostalog, na probleme socijalne strukture, kulture i kulturnih organizacija, na formiranje kapitalističkih nacija, internacionalne uzajamne odnose među narodima srednje i jugoistočne Evrope.

Naročita pažnja obraćena je na problematiku odnosa između duhovno-kulturnog napretka i nacionalnog pokreta⁴¹ i s tim u vezi i pitanju funkcije sorabističke nauke u otporu L. Srba protiv socijalnog, političkog i nacionalnog ugnjetavanja.⁴² Tako shvaćena sorabistika bila je važan element u razvoju nemačke slavistike XIX i početkom XX veka.⁴³ Ispitivanja ove problematike važna su kao doprinos naučnoj istoriji u oblasti internacionalne slavistike.⁴⁴

P. Kunze, Probleme der sorbischen Geschichte in der Übergangsperiode vom Feudalismus zum Kapitalismus, tamo 1975, H. 1; Isti, Die Rolle der sorbischen Studentenvereine im Prozeß des nationalen Bewußtwerdens in der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts, tamo 1977, H. 1; J. Šolta, Die Lausitzer Sorben und ihre Nachbarn in der Zeit von 1789 bis 1848. Ein Beitrag zur Frage der internationalen Wechselbeziehungen der sorbischen Geschichte, tamo 1975, H. 1; Isti, Revolucija 1. 1848/49 w našim socialistiskim stawiznowobrazu džensa, u: Rozhľad, 1973, H. 2; E. Wolfgramm, Bürgerlich-demokratische Revolution und politische Beziehungen zwischen den slawischen Völkern Mittel- und Südosteuropas in ihrem nationalen Emanzipationsprozeß in der erste Hälfte des 19. Jahrhunderts, Lëtopis, B, 1974, H. 1.

⁴¹ J. Šolta, Volksbildung, Kultur und sorabistische Wissenschaft der Lausitzer Sorben im Kampf gegen nationale Entrechtung und Unterdrückung. Ein Beitrag zur Geschichte der Slawistik im 19. Jahrhundert, Lëtopis, B, 1977, H. 2; Isti, Přinošk Serbow k popularizowanju słowjanskich kulturow, Rozhľad, 1976, H. 12; J. Šolta/P. Kunze, Die Mačica Serbska in Bautzen. Ihre Stellung in der nationalen Bewegung der Lausitzer Sorben im 19. Jahrhundert, Lëtopis, B, 1979, H. 1; F. Mětšk, Sorabistika něhdy, jeje institucionalizowanje a naš přistup k njej, Rozhľad, 1977, H. 6; J. Cyž, Wojowanje přečiwo prawopisnej reformje serbskeje řeče w druhej poloicy 19. lětstotka, Lëtopis, B, 1977, H. 2.

⁴² W. Zeil, Funktion und Bedeutung der Sorabistik in der Geschichte der Sorben bis 1945, Lëtopis, B, 1978, H. 1; Isti, Der nationale Befreiungskampf der slawischen Völker um die Wende des 19. Jahrhunderts zum 20. Jahrhundert und die Sorabistik, Z. Slawist., 1972, H. 4; isti, Die Entwicklung der Sorabistik in Deutschland zwischen 1848/49 und 1945, tamo 1978, H. 1; isti, Die Pflege der Sorabistik am Leipziger Lehrstuhl für slawische Philologie (1870 bis 1945), Lëtopis, A, 1977, H. 2; L. Zeil/W. Zeil, Die Pflege der Sorabistik in Berlin von 1925 bis 1945 und ihre Bedeutung für die Sorben, tamo 1978, H. 1.

⁴³ W. Zeil/H. Pohrt, Zur Entwicklung der Slawistik in Deutschland von ihren Anfängen bis zum Ende des 19. Jahrhunderts, Z. Slawist., 1977, H. 2; W. Zeil, Slawische Solidarität und slawisch-deutsche Wechselseitigkeit im Wirken Jan Buhuwěr Pjechs (1838—1913). Ein Beitrag zur Geschichte der Kultur- und Wissenschaftsbeziehungen zwischen Deutschland und Rusland im 19. Jahrhundert. Lëtopis, A, 1979, H. 1.

⁴⁴ W. Zeil, Die Geschichte der internationalen Slawistik als gemeinsames Forschungsvorhaben sozialistischer Länder, Jahrb. Gesch. sozial. Länder Eur., 22, 1978, 2.

Najzad, treba ukazati i na dve folklorističke monografije posvećene selu,⁴⁵ koje u svom prikazivanju dopiru do današnjeg vremena, kao i na radove: pregled lsrpske istorije muzike,⁴⁶ lsrpske kulture⁴⁷ i istorije lsrpske književnosti⁴⁸ koji su doprineli kompleksnom ispitivanju istorijskog razvoja. Ispitivanja kapitalističkog razvoja industrije i porasta industrijskog proletarijata i radničkog pokreta u Lužici⁴⁹ zahtevala su radove o razvoju rudarstva mrkog uglja⁵⁰ i o formiranju proletarijata u tim rudnicima⁵¹ kao i o borbi radničke klase u odbrani protiv Kappova desničarskog puča.⁵² Dobro bi poslužila i dalja ispitivanja ostalih industrijskih grana, izvan rudnika mrkog uglja. Ovo se odnosi na regionalna istorijska istraživanja o formiranju i strukturalnom razvoju radničke klase na prostoru Lužice.

Daljem ispitivanju nacionalnog pokreta L. Srba u imperijalističkoj Nemačkoj bila je posvećena rasprava o lsrpskom radikalnom buržoaskom sokol-

---

⁴⁵ L. Balke, Sorno — Rosendorf, Aus der Vergangenheit zweier Lausitzer Dörfer, die volkswirtschaftlichen Erfordernissen weichen mußten. Bautzen 1972; Autorenkoll. Groß Partwitz. Wandlungen eines Lausitzer Heidedorfes. Bearb. P. Nowotny/I. Balke/Ha. Faske/F. Förster/I. Gardoš/R. Jentsch/J. Knebel/A. Lange/F. Mětšk/S. Michalk/S. Musiat/B. Nawka/J. Raupp/E. Schmidt, Bautzen 1976; A. Lange, Die Entwicklung der Lebensweise der Spreewaldbauern — dargestellt am Beispiel des Landwirtschaftlichen Vereins in Burg/Spreewald (1899—1933), Lëtopis, C, 1978.

⁴⁶ J. Raupp, Sorbische Musik, Bautzen 1978; Isti, Von der Musikfolklore zur sozialistischen sorbischen Musikkultur in der DDR, Lëtopis, B, 1975, H. 1.

⁴⁷ P. Nedo, Sorbische Kultur. Eine Einführung in Vergangenheit und Gegenwart. Bautzen 1975.

⁴⁸ L. Heine, Abriß einer Geschichte der sorbischen Literatur nach 1945, Bautzen 1975.

⁴⁹ Ime Lužica dobilo je posle teritorijalnih promena nakon Bečkog kongresa 1815. i kapitalističkog razvoja u XIX veku nov sadržaj. Kao istorijski i geografski pojam sada obuhvata celinu oblasti obe ranije potčinjene markgrofije Gornje i Donje Lužice saksonskim izbornim knezovima i brandenburškopruski okrug Kotbus. Ranija Donja Lužica, okrug Kotbus i dve trećine Gornje Lužice pripali su 1815. Pruskoj tako da su obe prve teritorije u provinciji Brandenburg i dobijeni deo Gornje Lužice pripojeni provinciji Šleziji. Od ostalog južnog dela Gornje Lužice, koji je ostao pod Saksonskom, bio je stvoren okrug Budišin.

⁵⁰ F. Förster, Der Braunkohlenbergbau bei Spremberg bis 1880, Lëtopis, B, 1977, H. 1; isti, Graf Oppersdorff und sein Erbe. Junker und Monopolisten im Lausitzer Braunkohlenbergbau. Niederlausitzer Studien, 5, 1971; C. Just, Weißwasser — vom Heidedorf zur Industriestadt, Lëtopis, B, 1973, H. 1.

⁵¹ F. Förster, Die Herausbildung des Braunkohlenproletariats im Senftenberger Revier bis 1918, Lëtopis, B, 1972, H. 1.

⁵² F. Mayas, Die Kampffaktionen der Arbeiterklasse der Niederlausitz gegen Kapp und Lütwitz, Niederlausitzer Studien, 4, 1970; G. Dils, Materialien zur Gründung der Ortsgruppe Bautzen der KPD im Jahre 1919, Lëtopis, B, 1971, H. 2.

skom pokretu⁵³ i otporu protiv nacističke politike ugnjetavanja;⁵⁴ druga tri rada odnosila su se na probleme fašizma i njegovog ugnjetavanja.⁵⁵ I oni ukazuju na očiglednu korisnost i nužnost uključivanja lsrpskog predmeta ispitivanja u širu uzajamnu povezanost.

Biografski članci o osnivaču i prvom predseđniku nacionalnog udruženja Domovine A. Bartu,⁵⁶ o naučniku i osnivaču Domovine B. Šwjeli⁵⁷ kao i o A. Krawčiku, jednom od vođa lužičkog seljačkog saveza⁵⁸ dopunjavaju istraživanja o lsrpskom nacionalnom pokretu u imperijalističkoj Nemačkoj. Naročito mesto zauzima kratak pregled historije Domovine u kome je prikazan njen razvoj od početka pa do šezdesete godišnjice njenog postojanja 1972, njen uspon od jednog prvobitno imperijalistički orijentisanog društvenog pokroviteljstva nad buržoaskim seljačkim savezom do savremene socijalističke nacionalne lsrpske organizacije.⁵⁹ Prikazivanjem borbe za oslobođenje Lužice na kraju bitke za Berlin završavaju se istraživanja za historiju do 1945.⁶⁰

U poređenju s istraživanjima prethodnog perioda veliki polet dobila su istraživanja o novijem vremenu, od 1945. dalje, čemu su znatno doprinela istraživanja o historiji lokalnog radničkog pokreta. Većina radova obrađuje probleme antifašističko-demokratskog pokreta i socijalističke izgradnje, dok su, uprkos nekim teorijski i metodološki značajnim priložima, šezdesete i sedamdesete godine, ukupno uzevši, bile manje intenzivno ispitivane. Istraživanja o demokratskoj zemljišnoj reformi bila su nastavljena⁶¹ i proširena ispitiva-

⁵³ A. Wićaz, Zur Geschichte der sorbischen Sokol-Bewegung (1920—1933), *Lětopis, B*, 1972, H. 1; G. Meusel, Zum Bodenreformversuch der Landarbeiter, Kleinbauern und Industriearbeiter von Weißkollm im März 1920, tamo 1973, H. 1—.

⁵⁴ M. Kasper, Der Kampf der Lausitzer Sorben gegen die faschistische Unterdrückungspolitik und die slawische Solidarität, tamo, 1978, H. 1.

⁵⁵ Isti, Die Auswirkungen des Faschisierungsprozesses unter den deutschen nationalen Minderheiten in Polen und der ČSR auf die sorbenfeindliche Politik des deutschen Imperialismus 1933 bis 1937, tamo 1971, H. 2; M. Rothbarth, Der »Bund Deutscher Osten« (1933—1943) — Instrument aggressiver Ostpolitik des faschistischen deutschen Imperialismus, tamo 1972, H. 2; isti, Das imperialistische Deutschland und die Gründung des Europäischen Minderheitenkongresses, tamo 1972, H. 2.

⁵⁶ H. Zwar, Arnošt Bart-Brězynčanski. Žiwjenje a skutkowanje založićela Domowiny, Budyšin 1970.

⁵⁷ G. Hančka, Bogumił Šwjela. Wobraz žiwjenja a skutkowanja, Budyšin 1974.

⁵⁸ L. Budarjowa/A. Frenzel, Alwin Krawčik. Žiwjenje a skutkowanje serbskeho prócowarja. Budyšin 1976.

⁵⁹ J. Gróš/M. Kasper/H. Nowuš/K. J. Schiller/M. Thiemann/R. Thiemannowa, Domowina. Zarys stawiznow. Budyšin 1972 (skraćeno i prerađeno izišlo je pod naslovom Domowina. Ein geschichtlicher Abriss. Bautzen 1977).

⁶⁰ J. Cyž-Ziesche, Die Kämpfe um die Befreiung der Lausitz während der großen Schlacht um Berlin 1945, Bautzen 1975.

⁶¹ K. Frey, Die Durchführung der demokratischen Bodenreform im Kreis Cottbus-Land (September 1945 bis 1946), Cottbus 1970; E. Friedemann, Die Durchführung der demokratischen Bodenreform im Kreis Kamenz, *Lětopis, B*, 1976, H. 1.

njem aktivnosti pozajmih mašinskih stanica⁶² kao i socijalističkog razvoja privrede šezdesetih godina.⁶³ Porastu industrije u Lužici odgovarala su istraživanja nastanka i porasta kombinata »Crna pumpa« pedesetih godina.⁶⁴ U pozadini jednog istorijskog pregleda u jednom drugom radu, na osnovu metode statističko-sociološke analize stanja, obuhvaćen je razvoj industrijskog radnika sa sela na lužičkom terenu mrkog uglja s kraja šezdesetih i početka sedamdesetih godina, koji je — nekad poluproleter u kapitalizmu — danas sastavni elemenat radničke klase NDR.⁶⁵ Istovremeno se objašnjava fundamentalna promena lužičkog sela čiji je prost seoski karakter u velikoj meri nestao. Dalji prilozi obrađuju rukovodeću aktivnost radničke partije u socijalističkoj izgradnji⁶⁶ kao i na području marksističko-lenjinske nacionalne politike.⁶⁷

Lsrpski nacionalni pokret i Domovina bili su predmet više naučnih priloza, kao poređenje lsrpskog posleratnog pokreta 1918/9. i 1945/6,⁶⁸ istraži-

---

⁶² H. Winzer/G. Britze, Der Aufbau der MAS Laubsdorf, Kr. Cottbus, und ihre Arbeit bis zum Ende des Jahres 1949, Niederlausitzer Studien 6, 1972.

⁶³ H. Winzer, Die Weiterentwicklung der genossenschaftlich-sozialistischen Produktionsverhältnisse durch die Genossenschaftsbauern des Dorfes Beyern im Bezirk Cottbus (März 1962 bis Dezember 1964), Lëtopis, B, 1971, H. 1; isti, Probleme und Entscheidungen in Beyern. Zur Geschichte der LPG »Frieden«, Beyern, Kreis Herzberg, (1952 bis 1964). Niederlausitzer Stud. 1970.

⁶⁴ H. Maur, Die politische Führungstätigkeit der Parteiorganisation der SED beim Aufbau des Kombinats »Schwarze Pumpe« bis zum V. Parteitag der Sozialistischen Einheitspartei Deutschlands (August 1955 bis Juli 1958), Phil. Diss. Berlin 1970; isti, Der Beginn des Aufbaus des Kombinats »Schwarze Pumpe« — ein Beitrag zur politischen und ökonomischen Stärkung der DDR, Sächs. Heimatbl., 1974, H. 2; isti, Die massenpolitische Arbeit auf der Großbaustelle »Schwarze Pumpe« in Vorbereitung der Volkswahlen am 23. Juni 1957, Lëtopis, B, 1971, H. 2.

⁶⁵ F. Förster, Ländliche Industriearbeiter im deutsch-sorbischen Teil des Lausitzer Kohlen- und Energiereviers, untersucht am Beispiel des Tagebaus Lohsa (VEB Braunkohlenkombinat Glückauf Knappenrode), Phil. Diss. B Dresden 1975; isti, Nałożowanie statistycznych metodow při pítomnostnych slédzenjach, pokazane na przykładze pítomowanja na wsy bydłacych industrijowych dźěłacerjow lužiskeho brunicewego rewěra, Lëtopis, B, 1977, H. 1.

⁶⁶ Zur Führungstätigkeit der Bezirksleistung Cottbus der SED bei der Entwicklung des Bezirkes zum Kohle- und Energiezentrum der DDR. Chronik der wichtigsten Tagungen und Beschlüsse von 1952 bis 1969. Zusammengest. v. F. Mayas unter Mitarb. v. K. Mergenthal/W. Wagner. Niederlausitzer Stud. 4, 1970.

⁶⁷ K. J. Schiller, Rewolucionarna strona němskeje dźělaćerskeje klasy a Serbow puć wot kapitalizma k socialismej, Rozhlad, 1971, H. 4; Wilhelm Pieck — přećel Serbow. Dokumentariska antologija, H. Funka/K. J. Schiller, Budyšin 1975; G. Meusel, Der Besuch Wilhelm Piecks 1946 im Kreis Hoyerswerda — ein Höhepunkt des Kampfes um die Einheit der Arbeiterklasse, Lëtopis, B, 1978, H. 2; J. Šolta, Přećel — spēchowar — pomocnik. Wo wliwje Wilhelma Koenena na skutkowanje Domowiny za čas natwara socializma w NDR, Rozhlad, 1978, H. 10.

⁶⁸ M. Thiemann, Sozialer Inhalt und politischer Platz der sorbischen Nachkriegsbewegungen 1918/19 und 1945/46, Lëtopis B, 1977, H. 2.

vanje delatnosti Domovine u posleratnim godinama,⁶⁹ monografski radovi o antifasističko-demokratskom prevratu⁷⁰ i izgradnji temelja socijalizma.⁷¹ Osim toga proučavan je položaj Srpske narodnosti u NDR⁷² i ostvarivanje nacionalne ravnopravnosti.⁷³ Pri tome je posvećena naročita pažnja razvoju školstva u nacionalno mešovitim oblastima.⁷⁴ Raspravljalo se isto tako o metodološkim pitanjima u vezi s istraživanjima narodnosne problematike,⁷⁵ obrađen je kompleks istraživanja o kulturi i načinu života L. Srba.⁷⁶ Izneti su rezultati naučne konferencije o temi »Istorija slovenskih naroda u marksističko-lenjinističkoj istorijskoj slici.«⁷⁷

⁶⁹ M. Thiemann, Die Domowina — Bund Lausitzer Sorben in der antifaschistisch-demokratischen Umwälzung 1945—1949, tamo 1975, H. 1; R. Thiemannowa, Domowina a narodnostna politika w Delnjej Łužici po 1945, Rozhľad, 1973, H. 2; M. Kasper, Wliw českosłowskich februarskich podawkow 1948 na Serbow, tamo 1978, H. 2, 4.

⁷⁰ K. J. Schiller, Die Sorben in der antifaschistisch-demokratischen Umwälzung 1945—1949, Bautzen 1976.

⁷¹ M. Thiemann, Die Domowina in den ersten Jahren des sozialistischen Aufbaus in der Deutschen Demokratischen Republik 1949—1955, Bautzen 1977; isti, Die Reorganisation der Domowina 1950—1952, Lětopis, B, 1972, H. 2.

⁷² J. Solta, Łužicy Serbja a Němska demokratiska republika, jich wótcina, Lětopis, B, 1970, H. 1; M. Thiemann, Die Bedeutung der Gründung der DDR für die allseitig gleichberechtigte Entwicklung der sorbischen nationalen Minderheit, tamo; K. J. Schiller, Die Entstehung der DDR, ihr erster Präsident und die Sorben, Niederlausitzer Stud. 13, 1979.

⁷³ H. Nowusch, Die Gleichberechtigung der Bürger sorbischer Nationalität in der DDR — verwirklichtes Menschenrecht, Bautzen 1978; K. J. Schiller, Die staatlichen Organe und Institutionen zur Förderung und Entwicklung der sorbischen Sprache und Kultur in der Deutschen Demokratischen Republik, Lětopis, B, 1973, H. 2; isti, Wo wuwicu Serbow do socializma a w socializmje. W zwisku ze zwjazkom 4 »Stawiznow Serbow«. Tamo, 1979, H. 1.

⁷⁴ E. Sobe, Die Entwicklung der sorbischen Schulen und der Schulen mit sorbischem Sprachunterricht im Bezirk Dresden 1949—1958, Lětopis, B, 1975, H. 2; H. Nagel, Zur Entwicklung des Schulwesens im zweisprachigen Gebiet der Lausitz Anfang der sechziger Jahre, Päd. Diss. A Berlin 1977.

⁷⁵ K. J. Schiller, Die zwei Tendenzen des Sozialismus in den nationalen Beziehungen und die Sorben, Bautzen 1976; isti, Erwägungen über sozialistische zwischennationale Beziehungen und Annäherungsprozesse in der Lausitz, Lětopis, B, 1975, H. 1; isti, Die grundlegenden Entwicklungstendenzen der sozialistischen Beziehungen zwischen den sorbischen und deutschen Bürgern der DDR, Niederlaus. Stud. 12, 1978; isti, Terminologische Fragen der neuesten Geschichte der Sorben besonders nach 1945, Lětopis, B, 1971, H. 1.

⁷⁶ P. Nedo, Wo wuwicu žiwjenskich poměrow a duchowno-kulturneho žiwjenja na wsach, Rozhľad, 1976, H. 10; J. Šefrič, Zhromadne džěło na wšěch runinach trěbne, tamo; A. Wićaz, Wo džělawosći wjesneho kluba Chróšćicy, tamo; J. Bětnar, Staw a perspektiwy ludowumětskeho tworjenja w teritoriju, tamo; J. Bart, Šula jako kulturna potencia, tamo.

⁷⁷ Izveštaji sa konferencije u: Lětopis, B, 1978, H. 1, u: Jahrb. Gesch. sozial. Länder Eur., 1978, 1, u: Wiss. Mitt. Historiker-Gesellschaft der DDR, 1977, II; dalje, Lětopis B, 1978, H. 1, 2, u: Jahrb. Gesch. sozial. Länder Eur. 22, 1978, 1; 23, 1979, 1, u: Wiss. Mitt. Historiker-Gesellschaft der DDR, 1977, II.

Na kraju treba ukazati na naučno sređivanje lsrpskih folklornih istraživanja i rad na dokumentaciji. Kao centralna istraživačka institucija u Budyšinu radi Institut za lsrpski folklor pri Centralnom institutu za istoriju Akademije nauka NDR, uključujući Centralnu lsrpsku biblioteku i Arhiv. Sem toga, izvan Budyšina, u Leipzigu radi Institut za sorabistiku pri Sekciji za teorijsku i primenjenu lingvistiku Karl Marksovog univerziteta. U Budyšinu izlazi godišnja bibliografija časopisa,⁷⁸ niz specijalnih bibliografija,⁷⁹ petogodišnja lsrpska bibliografija⁸⁰ i više popisa materijala Kulturnog arhiva.⁸¹

(Prevela s lsrpskog originala
Nada Đorđević)

Z u s a m m e n f a s s u n g

FORSCHUNGEN ÜBER DIE GESCHICHTE DER LAUSITZER SORBEN

Jan Šolta, heute einer der eifrigsten sorbischen Historiker in der DDR, berichtet ausführlich über die Ergebnisse der wissenschaftlichen Tätigkeit im Gebiet der Geschichte Lausitzer Sorben, des kleinsten unter den slavischen Völkern. Sein Bericht ist hier aus dem sorbischen Original von der Belgrader Slavistin Nada Đorđević übersetzt worden.

⁷⁸ Zeitschriftenbibliographie zur Geschichte der Sorben und der Lausitz. Zusammengest. v. J. Knebel. *Lětopis, B* (godišnje).

⁷⁹ Ausführliche Bibliographie zur Tätigkeit der Abteilung Geschichte und des Sorbischen Kultur-archivs am Institut für sorbische Volksforschung für die Zeit von 1970 bis 1974. Zusammengest. v. J. Knebel, tamo, 1975, H. 1; Auswahlbibliographie zur Methodik und zur Methodologie der marxistischen Regionalgeschichtsforschung der DDR. Veröffentl. der Jahre 1945 bis 1970/71. Zusammengest. v. H. Maur, tamo, 1972, H. 1; Auswahlbibliographie zur Methodik und zur Methodologie der marxistischen Betriebsgeschichtsforschung. Veröffentl. der Jahre 1945 bis 1970. Zusammengest. v. H. Maur, tamo, 1973, H. 1; Bibliographie der Veröffentlichungen v. F. Mětšk, Zusammengest. v. P. Kunze/H. Völkel, tamo, 1976, H. 1; Bibliographie der Veröffentlichungen von J. Cyž, Zusammengest. v. P. Kunze, tamo, 1977, H. 2; Bibliographie der Veröffentlichungen von J. Neustupný mit sorbischer Thematik. Zusammengest. v. J. St'oviček, tamo 1977, H. 2; Gesamtinhaltsverzeichnis der Nummern 1—20 (1953—1973) der *Lětopis*, Reihe B. Zusammengest. v. K. J. Schiller/H. Völkel, tamo, 1974, H. 2, dodatak.

⁸⁰ Serbska bibliografija — Sorbische Bibliographie 1966—1970. I. Gardoš/Ha. Faßke/He. Faßke/J. Knebel/J. Mlynk, Bautzen 1974; Serbska bibliografija 1971—1975. I. Gardoš/M. Cyżowa/M. Cyżowa/Ha. Faßke/R. Hajnec/H. Hempel/H. Jenč/R. Kilank/J. Knebel/D. Kobjela/A. Krautz/G. Krječmarjowa/Ch. Lehmann/F. Reisch/F. Šěn/B. Soćic/Ju. Šolta/M. Völkel/R. Werner, Bautzen 1978.

⁸¹ F. Mětšk, Bestandsverzeichnis des Sorbischen Kulturarchivs in Bautzen, T. II, Nachlässe von Mitgliedern der Maćica Serbska, Bautzen 1976; T. IV, Archivalische Sammlungen der Maćica Serbska, Bautzen 1978; isti, Die historischen Bestände des Sorbischen Kulturarchivs. Ein Rückblick mit Anhang (Spezialinventar zum »Maćica-Deponat P. Nowotnys«), *Lětopis, B*, 1979, H. 2; isti, K. A. Kocorowe zawostajenstwo w Serbskim kulturnym archiwje, *Budyšin* 1971; isti, Jurja Pilkowe zawostajenstwo w Serbskim kulturnym archiwje, *Budyšin* 1974.

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAČ: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Ivan KAMPUŠ
Bernard STULLI
Jaroslav ŠIDAK

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Jaroslav ŠIDAK

KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Casopis izlazi jednom godišnje

Pretplate i narudžbe šalžite na adresu:

Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 500 din.

Izdavanje časopisa sufinancira

Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH — VII.

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1984.